

«Με το ίδιο μέτρο» του William Shakespeare από το Θέατρο Ενα.

Μετάφραση: Βασίλης Ρώτας.

Διασκευή - σκηνοθεσία: Αντρέας Χριστοδουλίδης

Σκηνικά - κοστούμια: Λάκης Γενεθλής

Φωτισμός: Αντρέας Χριστοδουλίδης, Κούλλης Αλλαγιώτης

Παίζουν: Κυριάκος Ευθυμίου, Κώστας Καζάκας, Τάκης Καϊμακλιώτης, Ζωή Κυπριανού, Μόνικα Μελέκκη, Αντρέας Μούστρας, Μαρίνος Ξενοφώντος, Χρίστος Παπαδόπουλος, Παντελής Παπακωνσταντίνου, Ιωάννα Καμμένου - Σιαφκάλη, Φαίδρος Στασίνος.

Στην παραδοσιακή σαιξπηρολογία και στη σύγχρονη οραματολογία η κωμωδία «Με το ίδιο μέτρο» επανειλημμένα χαρακτηρίστηκε σαν έργο περίεργο, δύσκολο από άποψη ανάλυσης, κειμένου και προβληματικό ως προς τη σκηνοθετική ερμηνεία. Σαν επιχειρήματα για τέτοιους χαρακτηρισμούς συνήθως φέρονται τα παράξενα σκαμπανεβάσματα της ηθικής πλάστιγγας, ο αμφίβολος θρίαμβος της δικαιοσύνης στο φινάλε, η υπερβολικά απότομη για σαιξπηρική, κωμωδία διαχωριστική γραμμή μεταξύ των κωμικών και των δραματικών στοιχείων και πολλά άλλα.

Αν αυτές τις ιδιαιτερότητες του έργου τις εκλάβει κανείς μόνο σαν ανωμαλίες στην ευθεία πορεία, ζητούμενο για ευκολία αλλά στην πραγματικότητα ανύπαρκο πρότυπο σαιξπηρικών κωμωδιών, τότε ναι, το έργο είναι δυσκολονόητο και σκηνοθετικά προβληματικό. Αν όμως χαλαρώσουμε την αντίσταση προς την ιδιομορφία του και καταφέρουμε να ακολουθήσουμε τις κατευθυντήριες γραμμές του κειμένου αντί να τις υπερηφούμε σαν εμπόδια το αποτέλεσμα υπόσχεται να είναι πολύ ενδιαφέρον.

Ο Αντρέας Χριστοδουλίδης είχε γνώση των ιδιομορφιών του έργου.

Είχε επίσης παρακολουθήσει ειδικά σεμινάρια στην Αγγλία αφιερωμένο στη συγκεκριμένη κωμωδία. Παρακολουθώντας για χρόνια τη δουλειά του, ξέρω ότι πολλές φορές έχει έτοιμο το σκηνοθετικό μοντέλο του έργου μέχρι τελευταίας λεπτομέρειας φωτισμού, έτσι που στις σκηνικές πρόβες ο στόχος του είναι η προσαρμογή του ποντέλου στο υποκριτικό υλικό που εκείνη την περίοδο είναι στην διάθεση του. Αλλά φαίνεται ότι στην περίπτωση του σαιξπηρικού έργου η μόνη προ-

καταρκτικά ειλλημένη απόφαση ήταν να εμπιστευτεί τη θεατρική πρακτική και να χρησιμοποιήσει τις δοκιμές σαν πειραματικό εργαστήριο προσδοκώντας να βρει τη λύση του αινίγματος στο τέλος της πορείας. Οι όροι διεξαγωγής του πειράματος είναι οι εξής: ο σκηνοθέτης παρακολουθεί την κατεύθυνση των ινών της κάθε ξεχωριστής αισθητικής ύλης του πολυεπίπεδου κειμένου της ηθικής παραβολής της γραμμής του Αγγελο, της χοντροκομμένης μπουφονάδας των Αγκωνα - Πομπηίο, των φιλοσοφικών αποφθεγμάτων του Δούκα) και φτιάχνει τις σκηνικές τους προεκτάσεις μη έχοντας ακόμα τη φόρμουλα συνδυασμού έτοιμη αλλά περιμένοντας αυτή να διαγραφεί στις διασταυρώσεις αυτών των προεκτάσεων.

Ετσι τα κωμικά επεισόδια φτάνουν στα όρια κλονάδας, τα τραγικά αποκτούν ύψος ρεαλιστικής τραγικότητας. Εκεί που δεν λειτουργεί η μέθοδος του σκηνοθέτη είναι οι σκηνές στις οποίες από το κείμενο δεν αναδύεται κάποιο έντονο στυλιστικό ύψος, είτε επειδή είναι πραγματικά μόνο φορείς εξέλιξης της υπόθεσης, είτε επειδή αποτελούν στοιχεία σαιξπηρικού κρυπτογράμματος που δεν πρόκειται, όπως φαίνεται, να μιλήσει από μόνο του.

Υπάρχουν όμως στιγμές που νιώθει ότι το πείραμα του σκηνοθέτη αρχίζει να δίνει απτά αποτελέσματα. Αυτό συμβαίνει όταν από το σώμα της παράστασης αρχίζει να ξεχωρίζει μια άλλη, εσωτερική. Είναι η παράσταση που ανεβάζει ο Δούκας της Βιέννης, θέατρο μέσα στο θέατρο σε σχέση με όλο το έργο, με την υποτιθέμενη απουσία του, την δοκιμασία του Αγγελο, τη μεταφυσική του και την καταλυτική του επέμβαση στην πλάκα. Μια παράσταση στην οποία ο Δούκας είναι και σκηνοθέτης και βασικό πρόσωπο, μάλλον πρόσωπα (ο μεταμφιεσμένος μοναχός), εν απουσία κυβερνήτης, άνθρωπος σε σοβαρή προσπάθεια αυτογνωσίας). Σκηνοθετεί ζωή και θάνατο χρησιμοποιώντας τη ... μέθοδο της θεατρικής αυτοψυχανάλυσης, ψάχνοντας για τον εαυτό του μέσα στις απόψεις των άλλων, μέσα στον καθρέφτη της εξουσίας, μέσα στις πράξεις του αντικαταστάτη του. Παντρεύεται κιόλας μια από τις ηρωίδες του έργου, σπάζοντας το φράγμα μεταξύ των «δύο παραστάσεων». Μα αυτό είναι σχεδόν Πιραντέλλο. Ο Κυριάκος Ευθυμίου κάνει στο ρόλο του Δούκα μια σπουδαία εισήγηση προς τον Αντρέα Χριστοδουλίδη. Η πε-

ραντελλική λύση του σαιξπηρικού αινίγματος θα μπορούσε να είναι το αισθητικό κλειδί όλης της παράστασης.

Πιστεύω πως ακόμα μια ενδιαφέρουσα εισήγηση διαγράφεται μέσα από το ρόλο του κωμικού γλεντζέ Λούκιου (Τάκης Καϊμακλιώτης). Ο Λούκιος συνέχεια διασχίζει πέρα - δώθε τη διαχωριστική γραμμή μεταξύ του κωμικού και δραματικού στοιχείου συμμετέχοντας τη δραματική πλοκή, διασκεδάζοντας το αυτογνωστικό πείραμα του Δούκα ή διακωμωδώντας το θρίαμβο της δικαιοσύνης.

Ετσι, το πειραματικό εργαστήριο του Αντρέα Χριστοδουλίδη έχει λειτουργήσει αλλά τα αποτελέσματα βγήκαν ... αργά για να ενωθούν σε μια οργανωτική θεατρική φόρμουλα.

Το σκηνικό του Λάκη Γενεθλή αποτελεί εικαστικό ανάλογο του σκηνοθετικού προβληματισμού. Αινιγματικά κλειστά σκηνικά οικοδόμημα ξαφνιάζει με εφευρετικά και λειτουργικά ανοίγματα, συνδυασμός δυο χρωμάτων βαθύ κόκκινο και πνευματώδους λila μαζί με εξαίρετο φωτισμό δημιούργησαν την κύρια ανάμνηση του Δούκα. Ο Γενεθλής χρησιμοποίησε ένα είδος ... ψυχολογικής ενδυματολογίας «ή ενδυματολογίας χαρακτήρων». Ασυνήθιστο είναι να απεγκλωβίζεται ο σκηνογράφος από το πρόβλημα εκσυγχρονισμού κοστούμιών εποχής δεν τον ενδιαφέρει ακριβώς η εποχή στην οποία μεταφέρονται ενδυματολογικά οι ήρωες. Συγκεντρώνεται στην δημιουργία χαρακτήρων - όπως, των αυστηρών γραβατοφόρων αξιωματούχων, διαχρονικών πόρνων με μαύρε δαντέλλες και ζαρτιέρες, της άσπρης άσπρης καλόγριας, του νταβατζή late sixties του γλεντζέ με κοστούμι οπερέττας, κ.λ.π.

Η παράσταση κοσμείται από ερμηνείες του Κυριάκου Ευθυμίου και Μαρίνου Ξενοφώντος. Για το Δούκα του πρώτου είπαμε ήδη πολλά, ο Αγγελος του δεύτερου μας αναγκάζει να παρακολουθούμε με ιδιαίτερη προσοχή το χαμηλόφωνο αλλά εσωτερικά πολύ έντονο παίξιμο του. Ο Αντρέας Μούστρας, η Ιωάννα Σιαφκάλη, ο Τάκης Καϊμακλιώτης, ο Κώστας Καζάκας, ο Φαίδρος Στασίνος και άλλοι αποτελούν τις καλοδιαγραμμαμένες φιγούρες αυτού του «παράξενου» έργου.

Στο παθητικό της παράστασης όγους έχουμε πει το ακαθόριστο ύψος αρκετών επεισοδίων.

16.02.86.

NONA ΜΟΛΕΣΚΗ